

ВИХОВАННЯ ТАЛАНОВИТОЇ ВУЗІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Дослідження вчених, які шукали відповіді на важливі питання виховання талановитої молоді, здійснені діячами раннього українського просвітництва. Так, Феофаном Прокоповичем було визначено різні рівні художньої обдарованості. Відомий вчений М.В. Ломоносов, що збагатив свій мистецький досвід навчанням у Київській академії, також звернувся у своїй роботі до проблеми виховання талановитої молоді, визначив якості, що властиві поетично обдарованій людині.

Добре розуміючи безпосередній зв'язок між художнім вихованням молоді й долею культури свого народу, діячі української літератури і мистецтва М. Вовчок, Л. Українка, І. Франко, Т. Шевченко, М. Коцюбинський, М. Лисенко, К. Стеценко, М. Леонтович, Я. Степовий, Д. Січинський, Ф. Колесса, С. Людкевич та ін. плідно працювали над створенням творів для молоді, закладали підвалини художньо - освітнього виховання підрастаючого покоління.

Помітний внесок у розвиток теоретичних засад проблем виховання талановитої молоді залишив журнал „Світло”, редакційним комітетом у складі Г.П. Шестюка, С.Ф. Русової, С.П. Черкасенка.

Дослідженню питань виховання обдарованої особистості присвятили свої праці О.О. Потєбня, В.І. Штерн, Ф.Р. Дунаєвський, М.Ю. Сиркин, І.В. Карпов та багато інших українських вчених, що працювали наприкінці ХІХ -початку ХХ століття.

Для виховання обдарованої молоді у 20-30-ті роки на Україні була створена спеціалізована школа. Ідею створення цієї школи гаряче підтримали вчені В.М. Екземплярський, Ф.І. Шмідт та інші.

В 50-60-ті роки ХХ ст. вивченню питання творчості молоді присвятили свої праці такі вчені, як Г. Анфімов, В. Гошовський, Р. Зарінов, А. Банін, Д. Ковалевський, Ю. Келдиш та багато інших.

80-ті роки ХХ століття ознаменувались появою значної кількості робіт з розвитку творчих здібностей молоді, прилученню

їх до цінностей культури (О.С. Митрофанов, С.Г. Родчанін, Б.М. Теплов, Б.С. Мейлах, Ю.А. Гусєв, Д.І. Говорун, Є.С. Громов).

Процес виховання обдарованої молоді дуже складний і тривалий в суспільно - історичному розвитку України. Комплексного дослідження з цього напрямку не зроблено. В окремих роботах таких дослідників, як А.В. Лопухівська, М.В. Гриценко, Н.Д. Колосовська, З.Л. Берєгівський, Б.М. Ступарик та інших дається певна уява про виховні можливості діяльності викладачів вузів.

Особливий інтерес для нашого дослідження становлять праці вчених Ю.З. Гільбуха, А.В. Лопухівської. Матеріали вивчення літературних джерел дали можливість зробити висновок, що в українській педагогічній науці немає наукових робіт якій ґрунтовно досліджують проблеми виховання обдарованої вузівської молоді. Тому ціллю статті є пропонування більш досконалого дослідження даної проблеми та спроба більш ефективного використання попередніх теоретичних, методологічних і методичних основ досліджень педагогів і психологів.

Як відомо, досліджуючи проблеми виховання обдарованої вузівської молоді виникає значна кількість невирішених питань. Не визначено виховні можливості вузів. Позанавчальна діяльність талановитої молоді в вузі також не вивчалась в комплексному дослідженні. Ю.З. Гільбух досліджував феномен обдарованості особистості й можливості вимірювання інтелекту. Але питанням виховання обдарованої особистості він не приділяв спеціальної уваги.

Вперше узагальнюється і теоретично осмислюється досвід виховання обдарованої вузівської молоді в 20-30-ті роки ХХ ст., коли держава виявляла піклування до виховання обдарованої молоді, студенти вузів отримали можливість продемонструвати свої набутки широкому загалу людей (проводились огляди, фестивалі, концерти, імпровізовані свята - мітинги, свята - маніфестації, драматичні і літературно - музичні агітаційно - пропагандистські вечори, виставки художніх робіт тощо). Але на початку 30-х років наступив кризовий стан у освітньо - виховному процесі обдарованої вузівської молоді. В цей період засуджено педологію як науку, виникає новий тип школи - загальноосвітня, де обдарована особистість виключалась з кола важливих проблем педагогіки.

Третій період культурно - просвітницької та виховної роботи з обдарованою молоддю віднесено до часу „відлиги”

(50-60-ті рр. ХХ ст.). У вузах нашої країни панувала атмосфера пошуку, була розгорнута широка мережа гуртків, виставок молодіжної творчості, фестивалів, конкурсів, зльотів тощо, в яких провідну роль грала обдарована молодь. Однак, вже в кінці 60-х років увага педагогічної громадськості переноситься з обдарованої особистості на розробку теоретичних питань виховання комуністичної моралі у будівника нового суспільства.

Четвертий етап розвитку роботи з обдарованими молодими людьми припадає на 80-ті роки і продовжується до нашого часу. Завдання гуманітаризації й гуманізації виховання актуалізували дослідження проблем виховання обдарованої вузівської молоді. визначаються нові підходи до виховання обдарованої молоді. Особлива увага звернена на визначення теоретико - методологічних підходів до виховання обдарованої вузівської молоді у позанавчальний час.

Вирішальна роль в організації виховання обдарованої молоді відводиться принципу діяльнісного підходу (Л.С. Виготський, О.М. Леонтьєв, О.В. Петровський, Ю.Л. Афанасьєв). Існують такі принципи і підходи до організації виховання обдарованої вузівської молоді у позанавчальний час: діяльнісний, індивідуально-диференційований, особистісно - орієнтований, системний, розвитку активності.

Проблема виховання обдарованої вузівської молоді включає виховну тактику за такими напрямками: педагогічний вплив на мотивацію студентів через переконання, пояснення, стимулювання та усвідомлення, а також визначення основних аспектів творчого виховання обдарованої молоді (пізнавального, комунікативного, критично-теоретичного, творчого).

Значне місце у вихованні обдарованої молоді відводилося вивченню і відродженню традицій української родинно-побутової культури, вихованню у студентів глибокої поваги, історичного минулого, любові до рідної мови та культури. Тут мають місце такі заходи: концерти народної творчості, свята рідної мови, вечори народної музики та танцю. Значна увага приділялась навчально-пізнавальному аспекту. Читаються спецкурси з культурології, української словесності, історії театру і кіно, теорії музики та музичного виконавства, поетичного та прозаїчного слова, вокалу, ритміки, хореографії, народознавства, етнографії та фольклору України, основ дизайну, драматичного слова.

Підбиваючи підсумки, необхідно відзначити, що запропоноване трактування відомих теоретичних положень, а

саме проблем виховання обдарованої вузівської молоді мають такі показники формування творчої активності:

- пізнавальний, що є свідченням набуття ґрунтовних теоретичних знань, критично-теоретичної діяльності;
- ціннісно-орієнтаційний, який передбачає рівень сформованості художнього смаку й сприйняття різних видів мистецтва;
- комунікативний є вираженням комунікабельності особистості;
- емоційно-почуттєвий відображує ставлення особистості до творчості;
- емоційно-вольовий характеризує у особистості таких рис, як наполегливість, самостійність, спрямованість вольового зусилля на виховання творчих завдань;
- перетворюючо-практичний втілює рівень оволодіння навичками і прийомами творчої діяльності.

Література

1. Моляко В.А. Творческая одаренность и воспитание творческой личности. - К., 1991.

2. Матюшкин А.М. Загадки одарённости. Проблемы практической диагностики. - М.: Школа - Пресс, 1993.-128 с.

3. Мотков О.И. Психология самопознания личности. Практическое пособие. - М., 1993. - с.73-74.

4. Гильбух Ю.З. Внимание: одарённые дети. - М., 1991.

5. Алфімов В.М. Розвиваємо розумові й творчі здібності старшокласників // Обдарована дитина, №5, 2003.-с.30-41.